

Vzhľadom na to, že v slovenčine ešte nemáme ustálenú jednotnú chemicko-technologickú terminológiu, treba revidovať všetky vo vedeckej i technickej praxi užívané výrazy s týchto hľadísk:

1. pojmovej správnosti a výstižnosti,
2. jazykovej správnosti a pravopisu (najmä cudzích slov) a
3. ľubozvučnosti.

Revíziu a prípadné korektúry treba však vykonať čím skôr, kým sa doteraz skromná slovenská chemicko-technologická literatúra nerozrastie. Ustálená a sjednotená terminológia má sa potom výlučne a sústavne používať.

Z týchto dôvodov utvorila sa pri redakcii Chemických zvestí názvoslovná komisia složená zo zástupcov *Spolku chemikov Slovákov*, *Odboru chemicko-technologického inžinierstva Slovenskej vysokej školy technickej* a *Jazykovedného odboru Slovenskej akadémie vied a umení*, ktorá bude v našom časopise uverejňovať návrhy na správne názvoslovie. Tak sa umožní aj širšej verejnosti chemickej vyjadriť sa k navrhovaným názvom ešte pred ich definitívnym prijatím.

Komisia na návrh zástupcu SAVU, Dr. Jána Horeckého, prijala tieto zásady na tvorenie názvoslovia:

1. Termín, ak ide o slovo slovenské alebo poslovenčené, má sa svojou hláskovou podobou shodovať s hláskovou podobou ostatných slov spisovnej slovenčiny.

2. Táto zásada, ako vyplýva z uvedenej podmienky (ak ide o slová slovenské alebo poslovenčené), neplatí pre slová cudzie, prevzaté najmä z jazykov meslovanských.

3. Zásada hláskoslovnej shody má sa uplatňovať najmä pokiaľ ide o striedanie hlások pri odvodzovaní z domácich slovných základov. Napr. od slovesa svierať je sverák, tak ako od utierať uterák.

4. Pri tvorení zo slovenského jazykového materiálu má sa užívať iba takých slovotvorných prvkov, ktoré sú v dnešnej slovenčine produktívne (to jest ktorými sa ešte stále tvoria nové slová) a to v takom poriadku, aký platí pre spisovný jazyk.

5. Pomocou odvodzovacích prípon možno niekedy vhodne odlišiť termín od podobného slova neodborného (hlava, — hlavica). Prispeje sa tým k jazykovoštyľovej diferenciacii medzi jazykom literárnym a odborným s hľadiska slovníka.

6. Odvodzovacie prípony odborných termínov však majú mať význam neutrálny, to jest nemajú byť príznačné pre slová citové zafažené, vulgárne, argotické a pod.

7. Požiadavka neutrálnosti platí aj pre slovné základy, preberané za základ termínov: moriť miesto citovejšie zataženého máčať a pod.

8. Pri tvorení termínov treba dbať na ich súvis s celým lexikálnym systémom a teda najmä na možnosť tvoriť z nich ďalšie odvodeniny (napr. prídavné mená a slovesá z podstatných mien, podstatné mená zo sloviess): moriť — moridlo — moridlový — namoriť — zamoriť.

9. Ďalej treba dbať aj na súvis s inými odbormi: termíny rôznych odborov pre tie isté pojmy majú byť rovnaké. Odlišiť sa dajú prípadne prívlastkami: kladivo stolárske, murárske, zámočnícke a pod.

10. Takýmto spôsobom možno niekedy odlišiť aj termíny od slov literárneho jazyka: nos — nos lietadla, kohút — kohút vodu a pod.

11. Okrem toho treba mať na pamäti aj medzinárodnú identitu pojnov. V názvosloví exaktných vied sa táto identita dosahuje ponechaním medzinárodných (cudzieh) slov, najmä ak ide o slová grécko-latinského pôvodu.

12. V názvosloví ľudovejšieh technologických disciplín sa medzinárodná súvislosť dosahuje doslovným prekladom cudzojazyčných termínov, čím vznikajú tzv. kalky. Ale kalkovanie je obmedzené výskytom potrebných slovných prvkov v slovenčine. Iba ak niet takýchto potrebných základov, odporúča sa utvoriť termín odchodný svojím významom od významu medzinárodného, resp. cudzojazyčného termínu.

Technický pokrok prudko napreduje. Musíme preto v nových priemyslových a vedeckých odboroch stále dopĺňať výrazové možnosti. Pre každého odborníka bude teda veľmi užitočné, keď bude prácu názvoslovnej komisie pozorne sledovať. Je želateľné, aby prípadnými svojimi návrhmi aj sám pomohol vytvoriť také dokonalé názvoslovie, aké majú národy so starou vedeckou a priemyslovou tradíciou.

*Komisia pre ustálenie slovenského
chemicko-technologického názvoslovía*

Schôdzka potravinárskej sekcie SChS konala sa 10. januára 1948 v Bratislave za prítomnosti 22 členov. Schôdzku zahájil predseda sekcie kol. Ing. Pokoj. O činnosti sekcie v roku 1947 referoval kol. Fukaš a konštatovalo sa, že jej činnosť sa vyčerpávala riešením rozličných otázok týkajúcich sa najmä znárodnenia potravinárskeho priemyslu. Ďalej sa prerokovali otázky súvisiace s obsadením miesta zástupcu obl. riadiťa potravinárskeho priemyslu a rozhodlo sa o veci podať rezolúciu ústrednému výboru SChS a predsedovi SOR.

Termín najbližšej pracovnej schôdzky sa stanovil na 14. marca 1948. Prednášky na tejto schôdzke sa majú konať z odboru cukru, liehu a droždí. Skúsenosti z tohoročnej cukrovárnickej kampane majú predniesť kolegovia K. Huba, Chovana Kuba.